

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра кримінально-правових дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан юридичного факультету
Віталій СЕРЬОГІН

“ 31 ” серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЮРИСТА

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
(шифр і назва)

спеціальність D8 Право
(шифр і назва)

освітня програма Право
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

факультет юридичний

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

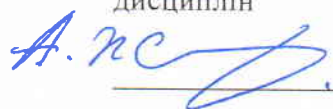
“31” серпня 2026 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Рибалко Гліб Сергійович, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, к.ю.н., доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри кримінально-правових дисциплін

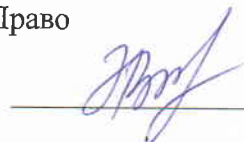
Протокол від “28” серпня 2026 року № 1

завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін

 Олександр ЖИТНИЙ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Право

Гарант освітньо-професійної програми Право

 Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від “31” серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету

 Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Професійна етика юриста» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти);

Освітня програма Право, спеціальності D8 Право,

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у здобувачів системного розуміння етичних засад правничої професії, моральних і професійних вимог до діяльності юриста, а також здатності оцінювати правові та професійні ситуації з позицій етичних принципів, прав людини, гідності, доброчесності та верховенства права. Метою курсу також є розвиток здатності критично оцінювати правові аргументи, обґрунтовувати професійні рішення та діяти відповідально в умовах невизначеності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: формування розуміння предметної області та професійної діяльності правника; засвоєння етичних принципів і стандартів правничої професії; розвиток здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях, критично та системно аналізувати правові явища й аргументи; формування навичок ухвалення рішень на основі етичних міркувань, поваги до гідності людини, рівних можливостей, різноманітності та принципу нетерпимості до корупції й інших проявів недоброчесності.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	6 год.
Семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Самостійна робота	
56 год.	110 год.

1.6 Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:			
Інтегральна компетентність	ІК	Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-8	Здатність бути критичним і самокритичним.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-14	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-16	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-3	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.	

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Матриця відповідності компетентностей та програмних результатів навчання (ПРН)

Компетентність	ПРН	Знати	Вміти	Володіти навичками
ЗК-2	1, 6	порядок і способи застосування знань з професійної етики у правничій діяльності; етичні вимоги до практичних професійних ситуацій	застосовувати етичні знання під час вирішення практичних правових ситуацій; оцінювати аргументи з урахуванням обставин справи	застосування етичних норм у практичних ситуаціях; обґрунтування рішень
ЗК-3	1	предмет професійної етики юриста; структуру та основні напрями правничої професії	співвідносити етичні вимоги з конкретними видами професійної діяльності	орієнтування у професійно-етичних стандартах правника
ЗК-7	1, 6	сучасні підходи до професійної етики та актуальні етичні стандарти правничої професії	самостійно знаходити, опрацьовувати та оцінювати інформацію з питань професійної етики	самостійного оновлення знань і роботи з фаховими джерелами
ЗК-8	1, 6	критерії критичної оцінки професійних рішень і правових аргументів	виявляти сильні та слабкі сторони власної аргументації та аргументації інших учасників	критичного та самокритичного аналізу
ЗК-10	1, 6	етичні принципи, професійні стандарти та моральні вимоги до юриста	обирати та обґрунтовувати професійні рішення на основі етичних міркувань	етичної рефлексії та відповідального професійного вибору
ЗК-12	6	принципи рівних можливостей, недискримінації та етичні аспекти гендерних проблем	виявляти дискримінаційні підходи та враховувати принцип рівних можливостей під час оцінювання правових ситуацій	недискримінаційно і та етично коректної поведінки
ЗК-13	1, 6	моральні та культурні цінності правничої професії, історичні засади їх формування	оцінювати значення етичних цінностей для розвитку правничої професії	етичної рефлексії та збереження професійних цінностей
ЗК-14	6	етичні засади поваги до різноманітності та мультикультурності	враховувати культурне та соціальне різноманіття у професійній комунікації та оцінці ситуацій	толерантної та недискримінаційно і взаємодії
ЗК-16	6	принципи доброчесності, запобігання корупції та іншим проявам недоброчесності	виявляти ризики недоброчесності та обґрунтовувати рішення з дотриманням антикорупційних принципів	доброчесної поведінки та нетерпимості до корупції
СК-1	1	основи теорії та філософії права,	пов'язувати етичні вимоги з теоретичними засадами	застосування фундаментальних

Компетентність	ПРН	Знати	Вміти	Володіти навичками
		структуру правничої професії та її роль у суспільстві	права та професійною діяльністю	правничих знань у професійно-етичних ситуаціях
СК-3	1, 6	поняття людської гідності, її правову природу та значення як найвищої соціальної цінності	оцінювати правові аргументи та професійні рішення крізь призму поваги до гідності людини	етичної оцінки та прийняття рішень з урахуванням прав людини
СК-12	1, 6	способи виявлення та аналізу правових проблем; вимоги до обґрунтування правової позиції	аналізувати правові проблеми, оцінювати аргументи та обґрунтовувати правову позицію	логічного, критичного та аргументованого формування правової позиції
СК-13	1, 6	методи критичного та системного аналізу правових явищ	аналізувати правові явища системно, встановлювати зв'язки між правовими та етичними аспектами	критичного, системного та комплексного аналізу правових явищ

Узагальнені результати навчання дисципліни

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен продемонструвати: знання теоретичних і фахових засад професійної етики юриста, структури правничої професії та її ролі в суспільстві, етичних принципів професійної діяльності, стандартів поваги до гідності людини, рівних можливостей, доброчесності та протидії корупції;

уміння застосовувати знання з професійної етики у практичних ситуаціях; аналізувати правові проблеми та правові аргументи з урахуванням їх етичного виміру; оцінювати переконливість, переваги й недоліки правових аргументів; формувати та обґрунтовувати правові позиції;

навички критичного та системного аналізу правових явищ, етичної оцінки професійних ситуацій, аргументованого ухвалення рішень, дотримання принципів доброчесності, недискримінації, поваги до різноманітності та нетерпимості до корупції.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни

Вступ до спеціальності, Теорія права і держави, Історія держави і права України, Філософія

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність і завдання професійної етики юриста

Професійна етика як один з підрозділів науки про мораль. Предмет професійної етики. Визначення змісту і завдань професійної етики юриста. Соціальне призначення і моральний сенс юридичної професії. Історія становлення професійної етики як науки.

Об'єкт та особливості діяльності професії правника. Моральні засади діяльності представників юридичної професії. Поняття і роль принципів моралі. Принцип колективізму та індивідуалізму, їх розумне поєднання. Гуманізм і справедливість - як моральні принципи професійної діяльності юриста

Національне законодавство, що регулює морально-етичні засади поведінки юриста. Регулювання етики юриста нормативними актами професійних організації та об'єднань. «Основні засади професійної етики юристів України».

Міжнародно-правові документи, що регламентують моральні принципи юридичної діяльності. Стандарти незалежності юридичної професії. Деонтологічний кодекс

Тема 2. Професійна етика юриста основи та значення.

Соціальна роль і призначення юриста у правовій державі. Місце і соціальне призначення юриста-фахівця у суспільстві. Система та види юридичної діяльності. Моральне регулювання юридичної діяльності. Правове регулювання юридичної діяльності. Тенденції розвитку юридичної діяльності на сучасному етапі.

Тема 3. Історичні витoki становлення професії юриста.

Виникнення професії. Видатні юристи Стародавнього Риму. Місце та становище юристів в середньовічному суспільстві. Юристи Нового часу, їх внесок в розвиток юриспруденції.

Тема 4. Етичні стандарти у здійсненні правосуддя

Поняття та значення судової етики. Суспільне призначення суду. Етична культура судового процесу. Моральна культура, її сутність і форми. Етичні принципи на стадії судового спору у кримінальному і цивільному процесі (спільні та особливі риси).

Етика судового процесу. Етична культура судового процесу як засіб, що сприяє здійсненню правосуддя та виконанню виховних задач. Моральні вимоги до судді. Моральні аспекти відношення судді до підсудного, потерпілого та інших учасників процесу.

Моральний зміст вироку. Право на судову помилку.

Судовий етикет. Судова риторика. Дотримання правил етикету в судовому процесі.

Тема 5. Етика діяльності слідчого

Загальна характеристика моральних вимог до слідчих. Діяльність слідчого як невід'ємна частина кримінального судочинства. Необхідність поєднання інтересів слідства і морально-етичних правил, що обумовлюється наявністю владних повноважень при провадженні слідства. Моральні якості слідчого.

Специфіка реалізації моральних норм у діяльності слідчого. Етика слідчих дій. Моральна культура слідчого під час проведення слідчих дій та контактування з учасниками процесу. Дії слідчого у рамках досудового розслідування. Спілкування слідчого з потерпілими.

Тема 6. Етика діяльності прокурора

Завдання і напрямки прокурорської діяльності. Соціальні функції прокуратури. Проблема моральної оцінки діяльності прокурора в зв'язку з виконанням процесуальної функції обвинувачення. Моральні вимоги до прокурорів. Моральний аспект правових обов'язків прокурора.

Спеціальні професійні властивості мислення прокурора.

Відмежування від обвинувального ухилу та зміни правової позиції як деформаційне явище. Питання виявлення і усунення слідчих помилок при попередньому розгляді кримінальної справи.

Основні вимоги до професійної поведінки прокурора. Етика взаємовідносин прокурора зі слідчим, судом, захистом та іншими учасниками процесу для успішного здійснення кримінального судочинства. Прокурор як учасник судового процесу.

Тема 7. Етика адвокатської діяльності

Етичні засади адвокатської діяльності як результат вияву її специфіки. Етичні вимоги до адвокатів. Культура поведінки адвоката у відносинах з іншими учасниками судового процесу. Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.

Етика захисту. Моральні вимоги і принципи захисту. Принцип презумпції невинуватості як моральна підстава права на захист. Поняття «етики адвоката». Моральні проблеми відмови адвоката від прийняття справи до захисту. Принцип презумпції невинуватості, Етичні аспекти надання консультації адвокатом. Принципи професійної етики адвоката. Моральні аспекти адвокатської таємниці. Адвокат і клієнт – етика довіри. Правові відносини між адвокатом і судом у цивільному судочинстві.

Коректність по відношенню до суду, обвинувачення, свідків. Заборона на провокаційні запитання.

Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики.

Тема 8. Етика нотаріальної діяльності

Етичні принципи професійної поведінки сучасного нотаріуса. Стандарти професійної етики нотаріуса. Морально-етичні зобов'язання нотаріуса. Принципи професійної діяльності нотаріуса в Україні: незалежність, законність, об'єктивність та неупередженість, перевага інтересів фізичних та юридичних осіб, конфіденційність, добросовісність, чесність, повага до професії, культура поведінки.

Правила професійної етики нотаріуса. Морально-психологічні аспекти діяльності нотаріуса. Професійно-етичні правила поведінки нотаріуса в умовах розвитку інформаційних технологій.

Етичні засади відносин «адвокат – нотаріус»

Тема 9. Добросовісність як морально-етична складова діяльності юриста

Добросовісність як моральна цінність та імператив. Добросовісність як правовий режим і правовідносини.

Добросовісність в системі підготовки (навчання) юристів. Академічна добросовісність. Нова правнича освіта. Добросовісність в науковій діяльності юриста. Плагіат, антиплагіат.

Дотримання стандартів добросовісності у всіх публічних проявах життя і професійної діяльності юриста. Добросовісність державного службовця. Принцип добросовісності в правосудді. Добросовісність в професії адвоката.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб.	інд.	с.р.		л	с	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Сутність і завдання професійної етики юриста	16	4	4			8	16	2	2			12
Тема 2. Професійна етика юриста основи та значення.	14	4	4			6	14	2				12

Тема 3. Історичні витоки становлення професії юриста.	10	2	2			6	10					10
Тема 4. Етичні стандарти у здійсненні правосуддя	14	4	4			6	14	2	2			10
Тема 5. Етика діяльності слідчого	10	2	2			6	10					10
Тема 6. Етика діяльності прокурора	14	4	4			6	14					14
Тема 7. Етика адвокатської діяльності	14	4	4			6	14					14
Тема 8. Етика нотаріальної діяльності	14	4	4			6	14					14
Тема 9. Добросесність як морально-етична складова діяльності юриста	14	4	4			6	14					14
Усього годин	120	32	32			56	120	6	4			110

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денне/заочне
1	Сутність і завдання професійної етики юриста	4/2
2	Професійна етика юриста основи та значення.	4/0
3	Історичні витоки становлення професії юриста.	2/0
4	Етичні стандарти у здійсненні правосуддя	4/2
5	Етика діяльності слідчого	2/0
6	Етика діяльності прокурора	4/0
7	Етика адвокатської діяльності	4/0
8	Етика нотаріальної діяльності	4/0
9	Добросесність як морально-етична складова діяльності юриста	4/0
Усього		32/4

5. Завдання для самостійної роботи

№	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин Денне/заочне
1	Підготовка до семінарських занять, поточного та семестрового контролю: робота з навчальними посібниками, монографіями, публікаціями в періодичних виданнях, конспектами лекцій, нормативними матеріалами, internet-ресурсами	56/110
	Разом	56/110

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та студента, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю.

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник (НПП) до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й учасниками наукового пошуку. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки НПП.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом НПП. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється НПП або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного

дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв'язання завдання).

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції.

Метод моделювання. Моделювання ситуацій під час навчального процесу – це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом НПП, тобто штучно.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечувальною дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку або семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий залік - форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів за умови виконання ними всіх видів робіт, передбачених навчальним планом за семестр.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового екзамену (заліку).

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни (проходженні практики), складає 100.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 60 = 60$:

Формула обчислення

$$\sum 60 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 12 \text{ (дванадцять)}$$

Примітка:

$\sum 60$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

12 – коефіцієнт

Поточний контроль						Разом	Екзамен /залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	TN			
$\sum 60$						60	40	100

T1, T2 ... TN – теми.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів,

Заочна форма навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\Sigma 10$ – 10:

Формула

$$\Sigma 60 = T1 + T2$$

Контрольна робота (одна в семестр) – 50 балів

Поточний контроль		Разом	Екзамен /залік	Сума
T1	T2			
$\Sigma 60$		60	40	100

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії залікових робіт.

Залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має чотири варіанти відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожен правильну відповідь нараховується один бал.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних, проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	За чотирирівневою шкалою оцінювання	За дворівневою шкалою оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	зараховано
50-69	задовільно	зараховано
1-49	незадовільно	Не зараховано

Результати складання екзамену оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вносяться в екзаменаційну відомість та залікову книжку студента.

Оцінка знань студентів за усну відповідь, виконання індивідуальних завдань при поточному контролі на семінарських заняттях, виконанні тестових завдань, підсумковому контролі знань на екзамені повинна відповідати наступним вимогам:

Оцінку **«відмінно»** заслуговує студент, який глибоко та твердо засвоїв весь програмний матеріал, повністю системно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, пов'язує теорію з практикою; може відповісти на будь-яке запитання при зміні його форми; демонструє знання монографічного матеріалу; правильно та повно обґрунтовує, аргументує власні висновки; виявляє уміння самостійно узагальнювати та викладати матеріал, не допускаючи помилок.

Оцінку **«добре»** – заслуговує студент, який твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, не допускає суттєвих помилок у відповідях на питання, правильно використовує теоретичні положення і володіє необхідними навиками щодо узагальнення та систематизації матеріалу, який вивчається.

Оцінку **«задовільно»** – заслуговує студент, який засвоїв тільки основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді, недостатньо чіткі формулювання, порушує послідовність у викладанні програмного матеріалу та має певні труднощі в узагальненні та систематизації матеріалу, який вивчається.

Оцінку **«незадовільно»** – заслуговує студент, який не володіє значною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, має значні труднощі при узагальненні матеріалу, який вивчається.

10. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
3. Правила адвокатської етики від 09.06.2017 р. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09- pravila-2017_596f00 dda53cd.pdf

Основна:

1. Бевзюк І. М. Професійна комунікативна компетентність майбутнього прокурора: навч. посіб. / І. М. Бевзюк, Л. М. Ширяєва; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К.: Правова єдність: Алерта, 2014. 223 с.
2. Малахов В. А. Етика: курс лекцій / Віктор Малахов. Острог: Вид -во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2014. 213 с.
3. Петришин О. В. Юридична деонтологія: посіб. для підгот. до заліків та іспитів / О. В. Петришин, О. В. Зінченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2017. 83 с.
4. Професійна етика юриста: навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с.
5. Професійна етика юриста: підручник / [В. С. Бліхар та ін.; за ред. проф. В. С. Бліхара]; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів; Хмельницький: Хмельниц. ун -т упр. та права, 2016. 357 с.
6. Професійна етика прокурора: зб. нормат. - прав. актів; за заг. ред. О. М. Литвака. Київ: 2015. 260 с.
7. Сливка С. С. Юридична деонтологія: підручник / С. С. Сливка; Нац. ун -т «Львів. політехніка», Ін-т права та психології. [6-те. вид.]. К.: Атіка; Х.: Право, 2015. 295 с.
8. Юридична деонтологія: підручник / [С. П. Погребняк та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Нац. акад. прав. наук України О. В. Петришина; Нац. юрид. ун -т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2014. 245 с.

Додаткова:

1. Барабаш Т.О. Актуальні питання адвокатської етики та відповідальності за її порушення. Проблеми законності. 2019. Вип. 145. С. 205–214.
2. Етика правника: збірка тез доповідей і повідомлень учасників круглого столу (21 листопада 2019 р.) / за ред. Т. Б. Вільчик, Я. О. Ковальнової. Харків: Нац. юрид. ун -т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 307 с.
3. Меліхова Ю.А. Морально-професійна культура судді: історія і сучасність: монографія / Ю. А. Меліхова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2015. 217 с.
4. Чупринський Б. О. Філософсько -правові аспекти формування професійної культури майбутніх юристів: монографія / Б. О. Чупринський; Волин. нац. ун -т ім. Лесі Українки. Луцьк: Захарчук В. В., 2012. 140 с.
5. Хартія основних принципів європейської адвокатської професії. URL: <http://tomorrowlawyer.org/wpcontent/uploads/2017/03/%D0%A5%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>
6. Яновська О. Співвідношення мети та засобів як етична проблема адвокатської діяльності. URL: <http://tomorrow slawyer.org/spivvidnoshenya-meti-ta-zasobiv-yak-eti/>

Інформаційні ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> 9
2. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>